

ГЕНЕРАЛНА ДИРЕКЦИЯ ЗА ВЪТРЕШНИ ПОЛИТИКИ
ТЕМАТИЧЕН ОТДЕЛ Б: СТРУКТУРНИ ПОЛИТИКИ И ПОЛИТИКА
НА СБЛИЖАВАНЕ

КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

ОБУЧАВАНЕ НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ:
СЪСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВИ НА
ОБУЧЕНИЕТО НА ПРЕПОДАВАТЕЛИТЕ В
НАЧАЛНИТЕ УЧИЛИЩА В ЕВРОПА

ПРОУЧВАНЕ

Резюме

Настоящото проучване подпомага дейността на комисията по образование и култура на Европейския парламент по отношение на качеството на преподавателската дейност в началните училища в Европа. То оценява състоянието на първоначалното обучение, подкрепата в началото на кариерата и непрекъснатото професионално развитие на преподавателите в Европа от гледна точка на самите преподаватели и на обучаващите ги специалисти. В доклада се посочва до каква степен тези подсистеми в процеса на образование на преподавателите им помагат да се справят с предизвикателствата в техните класни стаи, в училищата или на системно равнище. Докладът прави преглед на реформите в сектора въз основа на предишните препоръки. Проучването завършва с препоръки във връзка с начините за допълнително подобряване на качеството на преподавателската дейност посредством образованието на самите преподаватели.

Настоящият документ е изготвен по искане на комисията по култура и образование на Европейския парламент.

АВТОРИ

Пантея: Йохан Бокдам, Инге ван ден Енде
Oskhat IPS (Институт за подкрепа на политиките): Симон Брок

ОТГОВОРЕН АДМИНИСТРАТОР

Ана Мария Ногейра
Тематичен отдел Б: Структурни политики и политика на сближаване
Европейски парламент
В-1047 Брюксел
Електронна поща: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

ПОМОЩНИК-РЕДАКТОР

Лина Перт

ЕЗИКОВИ ВЕРСИИ

Оригинал: английски език
Превод: немски език, френски език

ОТНОСНО ИЗДАТЕЛЯ

За осъществяване на връзка с Тематичния отдел или за абониране за месечния му информационен бюлетин, моля пишете на:
poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Ръкопис, завършен през юли 2014 г.
© Европейски съюз, 2014 г.

Настоящият документ е достъпен в интернет на следния адрес:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

ИЗКЛЮЧВАНЕ И ОГРАНИЧАВАНЕ НА ОТГОВОРНОСТТА

Становищата, изразени в настоящия документ, принадлежат единствено на техните автори и не отразяват непременно официалната позиция на Европейския парламент.

Възпроизвеждането и превеждането за нетърговски цели са разрешени, при условие че се посочва източникът и издателят получава предварително известие, както и копие.

ОБОБЩЕНИЕ

Цел на проучването

Преподавателите са най-важният училищен фактор, който оказва въздействие върху качеството на обучението на учениците. В настоящото проучване ние използваме многостепенен подход по отношение на качеството на преподавателската дейност, при който обучението и професионалното развитие на преподавателите е от основно значение за обучението и образователните постижения на учениците.

Преподавателите срещат многобройни предизвикателства, свързани с преподавателската им дейност и нейната ефективност, както и свързани с увеличаването на обществените потребности за образователна ефективност. Това налага въвеждането на системни промени в учителската професия, но също така и засилване на значението на образованието и обучението на преподавателите.

Основните въпроси, върху които акцентира настоящото проучване, са (1) до каква степен действатите образователни системи за преподавателите в Европа са подходящи и (2) по какъв начин може подобреното първоначално и непрекъснато образование на преподавателите да им помогне да се справят с настоящите и бъдещите предизвикателства.

Проучването изследва как установените национални стратегии, които имат за цел да подобрят качеството на работа на преподавателите, са свързани с различните етапи от тяхното професионално развитие, както и с целия процес на обучение на преподавателите. Обучението на преподавателите може да се разглежда в три етапа: първоначално образование на преподавателите (ПОП), подкрепа в началото на кариерата (ПНК) и непрекъснато професионално развитие (НПР).

Проучването е изготвено въз основа на преглед на наличната литература и документи, свързани с политиката, интервюта със съответните заинтересовани страни на равнището на ЕС и подробни анализи за всяка държава, изготвени въз основа на проведени интервюта с учители, обучаващите ги специалисти, ръководители на програмата за първоначално образование на преподавателите, ученици и лица, определящи политическите насоки, в седем държави членки (Австрия, Финландия, Франция, Ирландия, Италия, Литва и Нидерландия).

Заклучения

Заклученията са групирани в три категории. В първата категория са включени заключенията, свързани с развитието на равнището на ЕС:

- На равнището на ЕС обучението на преподавателите е приоритет; предоставени са редица полезни проучвания и ръководства. Въпреки това преките практически ефекти трудно биха могли да се определят.
- Националните реформи обикновено се извършват в съответствие с препоръките, направени от ЕС. Обучението на преподавателите е важен политически приоритет в много държави, а реформите обикновено имат за цел да разрешат появилите се предизвикателства.

Втората категория обхваща заключенията, свързани с предизвикателствата и реформите:

- Предизвикателствата, появили се на ниво „класна стая“ се разрешават от всички структури (ПОП, ПНК и НПР). Въпреки това политическите реформи главно акцентират върху ПОП и в по-малка степен върху ПНК и НПР.
- Предизвикателствата на ниво „училище“ трудно могат да бъдат разрешени чрез политики в областта на обучението на преподавателите. По-ефективен начин за справяне с тях е посредством други политически реформи, свързани с условията на труд и училищната организация (ресурсите).
- Предизвикателствата на системно равнище се разрешават посредством реформи в областта на ПОП, но и посредством реформи, свързани и с други области на политиката (условия на труд, финансови рамки, представи за учителската професия).

В третата категория попадат заключенията, свързани със структурите и стратегиите за реформа в областта на обучението на преподавателите:

- Реформите са насочени най-вече към ПОП. Като цяло, когато се приеме, че ПОП е осигурено, то тогава вниманието на политиката може да бъде насочено към други аспекти от целия процес. Обучението на преподавателите рядко се разглежда като един непрекъснат процес, съдържащ трите етапа: ПОП, ПНК и НПР. Поради това съществува липса на координация между структурите (коя структура отговаря за разрешаването на кое предизвикателство).
- Програмите в областта на първоначалното образование на преподавателите значително се различават в държавите, участвали в проучването, в зависимост от националните възприятия за добър преподавател. Във връзка с това всяка реформа в областта на ПОП предизвиква голям политически и обществен дебат.
- Етапът за подкрепа в началото на кариерата е важен приоритет на политиката. Въпреки това в редица държави подходите към него все още са слабо развити.
- Непрекъснато професионално развитие се предоставя в много държави. Въпреки това като цяло липсват стимули за участие в програми за непрекъснато професионално развитие (обвързани с развитие в кариерата), както и желание за участие от страна на преподавателите.

Препоръки

Могат да бъдат направени няколко препоръки, за да се гарантира, че са създадени структури за обучение на преподавателите, които им помагат да се справят с предизвикателствата, с които се сблъскват.

Препоръка 1 (към заинтересованите страни на местно, национално и европейско равнище, училищата и преподавателите): **Обучението на преподавателите да се разглежда като един непрекъснат процес, в който участват и трите етапа – ПОП, ПНР и НПР – с цел да спомагат за разрешаването на предизвикателствата, които съществуват в преподавателската дейност.** С оглед на това се препоръчва:

- предложенията за ПНР и за НПР да бъдат организирани в пътеки за непрекъснато обучение, като се надгражда върху предходните етапи от процеса;

- да се осигури прозрачност по отношение на ПНК и НПР, за да има по-добра връзка с предлаганата услуга;
- да се осигури прозрачност във връзка с очакванията на работодателите по отношение на непрекъснатото професионално развитие на преподавателите.

Препоръка 2 (към заинтересованите лица на национално равнище, училищата и преподавателите): **При разработването и прилагането на реформи трябва да се вземат под внимание вече постигнатите резултати на равнището на ЕС в областта на обучението на преподавателите.** Препоръчва се:

- да се използва приложимата литература в ЕС, с цел определени проблеми да станат приоритетни на национално равнище (подкрепа в началото на образованието и непрекъснатото професионално развитие);
- да се използва приложимата документация с цел разработването на структури за ПНК и за НПР на местно, национално равнище или на равнище „училище“.

Препоръка 3 (към заинтересованите лица на национално и местно равнище или равнище „училище“): **Реформите в областта на обучението на преподавателите следва да бъдат в съответствие с реформите в областта на училищната организация и с тези в областта на условията на труд. Освен това финансовите ресурси следва да бъдат достатъчни, за да могат реформите да бъдат изпълнени.** С оглед на това се препоръчва:

- да се осигури подкрепа за обучението на преподавателите, като се организират атрактивни възможности за обучение;
- да се създадат стимули за обучение, като се подобри управлението на човешките ресурси в училищата и като непрекъснатото развитие се обвърже с кариерното развитие на преподавателите;
- условията на труд, училищната организация и училищната култура да се приспособят по такъв начин, че да се създадат повече разнородни възможности за кариерно развитие, да се създадат стимули за съвместно обучение в училищна среда и да се предостави повече време на преподавателите за изпълнение на задачи, свързани с училищното образование.

Следва да се гарантира, че при прилагане на реформите финансовите ресурси са достатъчни, за да се изпълнят целите на политиката.